

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниела Николаева Кох-Кожухарова,
УНСС, Катедра „ Чужди езици и приложна лингвистика”,
професор по научно направление **2.1. Филология**,
член на научно жури по обявен конкурс за академичната длъжност **доцент**
в професионално направление 2.1. Филология (испански език)
с единствен кандидат
гл. ас. д-р Венета Атанасова Сиракова

Становището е изготвено в изпълнение на Заповед № 3-РК – 119/27.01.2020 г. на Ректора на НБУ, съгласно *Закона за развитие на академичния състав* и съобразно *Правилника за приложение на Закона за развитието на академичния състав в Република България* с Приложение 3 към *Наредбата за развитието на академичния състав на НБУ* за заемане на академичната длъжност **доцент**.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на НБУ

Приложената справка на единствената кандидатка в конкурса е неоспоримо доказателство, че представените от гл. ас. д-р Венета Сиракова научни трудове, цитирания и друга документация напълно отговарят на минималните национални изисквания от *Закона за развитие на академичния състав в Република България* (ЗРАСРБ), на *Правилника за неговото прилагане* (ППЗРАСРБ) и на изискванията на НБУ за придобиване на академичната длъжност **доцент**.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

Голяма част от творческата и изследователска дейност на д-р Сиракова е посветена на превода като творчески акт, обект на научно изследване или на преподаване в академичен курс. Превеждането на едно литературно произведение е във висока степен творческа дейност. На това основание *Бернската конвенция за закрила на произведенията на литературата и изкуството* (на която България е член от 1921 г.), както и българският *Закон за авторското право и сродните му права*, в своя чл. 3, ал.

2, т. 1, признават на преводача на литературно произведение авторско право върху направения от него превод, което възниква автоматично при извършването на превода и е валидно до 70 години след неговата кончина. Сред личните - неимуществени, морални права на преводача, най-важни са правото му на авторство, на име и на неизменяемост на направения превод, а сред търговските - имуществени, комерсиални права -, изключителното му право да използва лично направения от него превод и/или да разреши на други лица да го използват в търговската си дейност. Независимо от основанията за извършването на превода, преводачът има неотменимото право на авторство и на име, както и „вечното“ право на неизменяемост на направения от него превод. / за повече информация виж Цакова, В. (2009) „Произведенията на науката като обект на интелектуална собственост” София, УИ „Стопанство” /.

Гореизложеното има за цел да акцентира върху значимостта на превода като област, на която гл. ас. д-р В. Сиракова е избрала да посвети по-голямата част от професионалния си път.

1. Монографичният труд на гл. ас д-р Венета Сиракова, представен и за целите на настоящия конкурс за хабилитация, е озаглавен „Поезия и превод. Любовната лирика на Пабло Неруда“. София: Издателство на НБУ, 2019. ISBN: 978-619-233-054-5 (187 стр.) и е структуриран в пет глави, *Заклучителни думи, Библиография и Приложение*, съставено от оригиналните и съответно преведени поеми на Неруда, обект на изследване. Още във *Встъпителните думи* Сиракова ясно определя целите си – „това изследване няма за цел да постави под съмнение преводимостта на поезията,/.../, а да извади на показ онези неизразими съставки на поезията, които не могат да се предадат на друг език, и да се постарее да обясни защо те са толкова неуловими и защо читателят не бива да иска от преводача чудеса”. /стр. 7/.

В главата „Преводимост, непреводимост и неизразимост в превода на поезия” Сиракова умело борави с понятия и категории от областта на теорията на превода, като акцентира върху нуждата от това „преводачът на поезия да си създаде нещо като скъла от приоритети в зависимост от авторската поетика” /стр. 10/, съобразно която да знае кои елементи би могъл да пожертва, като ако например приоритет се явява музикалността или ритъма, следва посланието да се предаде частично /виж. стр 15/, за да изследователката да стигне в края на тази глава до верния извод, че „поезията в

никакъв случай не е непреводима, но не всички нейни съставки могат да се предадат едновременно, съвкупно и цялостно на друг език” /стр. 35/.

В главата „Пабло Неруда - живот, творчество, преводи” Сиракова, с присъщия за нея директен изказ, обосновава на свой ред защо е избрала именно Пабло Неруда- „нобелов лауреат, автор с много богато творчество, влиятелна политическа фигура и най-вече - забележителен певец на любовта” /стр. 36/, упоменава трудностите, появили се в процеса на работа поради „времения дисбаланс в преводите” и др. Следва кратка биобиблиографска справка от 5 стр. за живота, книгите и преводите на Неруда у нас.

Втора глава, “Любовите на Неруда и стиховете за тях”, е особено увлекателна за масовия читател, в качеството си на хармонична сплав от интересни факти около живота и творчеството на Неруда, прототопи на лирическите му героини, рецепция на младия Неруда в средите на литературната критика в Чили, история на богатата му любовна кореспонденция, черти от психологическия профил на поета, кариерата му на дипломат и политик, анализ на стихосбирките и т.н.

В главата „Звукопис и звуков символизъм на поетичния текст” най-ясно се откроява, според мен, широкоспектърната филологическа експертиза на Сиракова. Макар да не споделям твърдението на авторката, че „...въздействието на всеки поетичен текст започва от неговия външен, най-разпознаваем слой – звученето на творбата” /стр. 81/, считам за ценна направената от нея съпоставка между българските, испано и англоезични преводни нагласи в диахрония / виж. стр. 82-84/. В помощ на анализите си в тази глава Сиракова включва и задълбочените си познания в областта на фонетиката и фонологията – /стр. 85-86, 88-89 и др /, на историята и критиката на литературата – при препратките си към Дарио и модернистите напр. - /стр. 92-93 и др./, на статистиката дори – „ако сметнем какъв дял от разгледаните основни звукови характеристики на Пабло Неруда /11 творби с общо 17 превода/ изобщо не са пресъздадени в българските преводи, ще се получи следната картина: от алитерациите са изгубени над три четвърти, от асонансите - малко под половината, а от звуковите анафори – отново над три четвърти, макар че са добавени и някои нови анафори” /стр. 120/.

Последната глава, „Метрика и римуване”, на която няма да се спра по-обстойно поради ограничените рамки на формата *становище*, е аналогична по структура и достойнства на предходната.

В *Заключителните думи* Сиракова говори за реалните проблеми, отдалечаващи езиците, литературите и културите едни от други, като стига до неподлежащата на съмнение констатация, че за разлика от превода на проза, при превода на поезия „компенсаторните варианти лесно прекрачват границата на деликатното равновесие между смисъл, образ и звук в текста, което неизбежно води до изкривявания”/стр. 149/.

В библиографията фигурират издания на български, испански, английски и руски език от областта на теорията на превода, историята и критиката на литературата, поетически антология, изследвания, посветени на метриката, българското стихознание и мн. др.

Трудът е написан на прекрасен български език, добре структуриран, с коректни цитирания, понякога увлекателен, понякога научно презицен, материализиран в чудесно хартиено издание, дело на издателството на НБУ.

2. Други публикации след защитата на дисертационния труд

Гл. ас. д-р Венета Сиракова кандидатства в конкурса и с още една книга- двуезичен сборник със стихове на Габриела Мистрал: Мистрал, Г. *Всички щяхме да сме царици. Поезията на Габриела Мистрал*, чието издание се явява обвързано с нейната докторска монография, която също имах удоволствието да рецензирам през далечната вече 2013 г., озаглавена *Не/видимостта на преводача при превода на поезията на Габриела Мистрал /темата за майчинството*. Кандидатката има и множество статии в областта на чуждоезиковото обучение, обучението по превод на поетичен текст, поезията в съвременните учебници по испански език, испаноамериканската литература и др, които намирам за оригинални и иновативни.

3. Цитиране от други автори

Публикациите на д-р Сиракова, според подадената от нея справка, са цитирани осем пъти в научни статии, монографии и научно рецензирани колективни трудове, както и в реферирани и индексирани научни издания.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката

Гл. ас. д-р Венета Сиракова е участвала в проекти на студенти от НБУ и от други университети, както и на ученици от средното училище, в проекти, свързани с летните школи по превод TRAD NBU, била е рецензент и/или организатор и в *Средношколския конкурс по превод* на департамент *Чужди езици и култури*, отговарящ за преводите от и на испански език, а също и съставител на изпитни варианти и проверител в *Националната олимпиада по испански език*, организирана ежегодно от МОН.

III. Учебна и преподавателска дейност

Д-р Сиракова работи активно в електронния обучителен модул *Moodle* на НБУ, където качва авторски материали, участва активно в развитието на БП „Испанистика” на НБУ, разработи многобройни курсове, основно в областта на практическия испански език и превода.

IV. Административна и обществена дейност

Гл. ас. д-р Венета Сиракова е преводач на филми и художествена литература, член е на *Съюза на преводачите в България*.

V. Лични впечатления от кандидатката

Венета Сиракова беше моя колежка от горен курс по време на следването ни в магистърска степен на специалността „Испанска филология” в СУ, позната бе като отлична студентка, радваща се на уважение и признание от страна на студенти и преподаватели. Работата ми като хоноруван преподавател/доцент в НБУ в продължение на 17 г. ми предостави възможността да я опозная и като изряден преподавател и коректен колега.

Заклучение.

С оглед на гореизложеното съм напълно убедена, че гл.ас. д-р Венета Сиракова напълно отговаря на изискванията за заемане на академична длъжност „доцент“ по 2.1.Филология (испански език) и имам честта и удоволствието да предложа на почитаемия Академичния съвет на НБУ да проведе избора.

Член на научното жури:

(проф. д-р Даниела Кох)

София, 25.03.2020 г.